

CZU: 342.7-053.2:341.24

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7638484>

REFLECȚII ASUPRA INSTITUȚIEI PROTECȚIEI INTERNAȚIONALE A DREPTURILOR COPILULUI PRIN PRISMA PRINCIPIILOR SPECIFICE ȘI IZVOARELOR INTERNAȚIONALE

ZAHARIA Virginia

doctor în drept, lector universitar,
Universitatea de Stat din Moldova,
Universitatea Cooperatist-Comercială din Moldova
ORCID ID: 0000-0002-4822-026X

***Summary.** This article represents a study dedicated to the illegal interventions of central and local public authorities and those institutions that are empowered to protect the rights of children, more than that, the social environment in which the minor is located also served as the object of the research, at the same time, as a research object, in addition to the social environment in which the minor is located, it also served as the normative theoretical basis that supports the rights and freedoms of children. To achieve the proposed goal, we examined the national and international legislation in the field.*

***Keywords.** child, protection, principle, source, national, international, institution, special measure, human rights, interest, family.*

1. Aspecte introductive.

Actualmente, problema protecției drepturilor copilului este una dintre cele mai relevante teme de cercetare în știința dreptului internațional. Este de menționat faptul că din momentul elaborării primelor norme care au venit în protecția drepturilor copiilor aceasta și-a făcut o deosebită remarcare, dar cu toate acestea tematica protecției drepturilor copiilor, îndeosebi a copiilor din familii social vulnerabile rămâne a fi o „ramură” deseori neglijată, sau statul în majoritatea cazurilor nu are toate pârghiile necesare pentru a oferi sprijin în astfel de cazuri.

De obicei, analizele efectuate în realizarea unui sistem de protecție a copilului se preocupă în special de violența împotriva copilului, unde ca izvor servește factorii externi. În prezenta cercetare este supusă investigării o tematică la fel de importantă pentru calitatea vieții și dezvoltării copilului, prin identificarea soluțiilor sau recomandărilor în vederea minimalizării viitorului vicios în care se poate afla un copil.

Asigurarea protecției drepturilor copiilor din familii vulnerabile în orice împrejurare necesită o atenție deosebită. Reieșind din situația reală, se observă o încălcare periodică a drepturilor copiilor, ceea ce nu constituie o noutate bucurătoare pentru un stat de drept și democratic. Pentru elaborarea prezentului studiu, au fost luat în calitate de bază diverse acte normative internaționale, precum Convenția asupra Drepturilor Copilului și alte acte internaționale care vin în protejarea drepturilor și intereselor copiilor, dar mai mult ca atât, actele

normative naționale care sunt adoptate în scopul oferirii susținerii copiilor ce se află în condiții instabile, fie că aceștia au doar un părinte, sau că sunt plecați peste hotare – un fenomen frecvent pentru Republica Moldova, fie însuși situația deplorabilă din interiorul familiei.

2. Considerente generale cu referire la principiile specifice ale instituției protecției internaționale a drepturilor copilului.

Esența principiului internațional al protecției drepturilor și libertăților fundamentale ale omului constă în obligația statelor de a respecta aceste drepturi și de a contribui la realizarea și dezvoltarea lor. Apariția în dreptul internațional a principiilor și normelor în materia drepturilor omului a constituit o parte din procesul modificării progresive a dreptului internațional.

Savantul V.A. Kartașkin susține că la baza protecției internaționale a drepturilor omului, ca ramură de drept internațional, se află așa principii cum ar fi principiul autodeterminării popoarelor, principiul egalității tuturor ființelor umane și interzicerea discriminării, cât și principiul egalității în drepturi a bărbaților și femeilor. Aceste principii determină particularitățile ramurii respective, tendințele de bază și direcțiile dezvoltării normelor în materia drepturilor omului, întreaga ramură trebuind să se dezvolte pe fundamentul acestor principii [12, p.72].

Protecția internațională a drepturilor copilului, ca instituție de drept internațional este călăuzită atât de principiile ramurii ale dreptului internațional al drepturilor omului, cât și de principii specifice care reglementează în exclusivitate poziția juridică a copilului. Astfel, în Convenția cu privire la drepturile copilului sunt câteva articole fundamentale care stabilesc principii primordiale care dirijează atât aplicarea întregii Convenții, cât și a altor reglementări în domeniu, precum: art.2 (nediscriminarea sau principiul egalității copiilor), art.3 (interesul superior al copilului), art.6 (dreptul copilului la viață, supraviețuire și dezvoltare) și art.12 (consultarea și respectarea opiniilor copilului), fiind articole fundamentale care acoperă aplicarea întregii Convenții. Aceste patru articole, care concomitent fondează și justifică noțiunea de copil – subiect de drepturi, nu pot fi înțelese fără a fi raportate între ele. Este de menționat, că fără aceste dispoziții de bază, Convenția nu ar fi avut valoare, riscând să fie discriminată și neoferind decât o enumerare falsă de drepturi, o listă de doleanțe, fără a consacra mijloace de aplicare a acestora. Ulterior, vom relata despre principiile-cheie care se află în centrul protecției drepturilor copiilor.

Principiul nediscriminării. Primul paragraf al art.2 al Convenției cu privire la drepturile copilului împreună cu art.3 (2) și 4 stabilesc obligațiile fundamentale ale statelor-părți legate de drepturile expuse în această Convenție de a „asigura și respecta” toate aceste drepturi și de a le garanta tuturor copiilor aflați sub

jurisdicția statelor, fără nici o discriminare. Nediscriminarea a fost definită de către Comitetul pentru drepturile copilului ca un principiu general de o importanță fundamentală pentru implementarea Convenției în întregul ei. În conformitate cu art.2 al Convenției cu privire la drepturile copilului ar putea fi evidențiate motive „directe” de discriminare, ce rezultă din statutul personal sau de activitatea copilului, și „indirecte” legate de statutul personal al părinților sau persoanelor care îi înlocuiesc.

Termenul „discriminare” nu este definit în cadrul Convenției, nici în Pactele Internaționale din 1966 – cel cu privire la drepturile civile și politice, și cel cu privire la drepturile economice, sociale și culturale, care fiecare conțin în art. 2 un principiu asemănător privind protecția împotriva discriminării. Examinând dispoziția prezentului articol, observăm că dispoziția art.2 al Convenției cu privire la drepturile copilului conține motive noi de discriminare în privința copiilor: originea etnică și existența unei incapacități (handicap).

În comentariul general prezentat la cea de a 37-a sesiune din 1989, Comitetul pentru drepturile omului definea discriminarea drept „*orice diferență, excludere, restrângere sau preferință, care se întemeiază pe rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau de altă natură, origine națională sau socială, proprietate, naștere sau alt statut și care are ca scop restrângerea sau împiedicarea recunoașterii, folosirii sau exercițiului de către toate persoanele, pe bază de egalitate, a tuturor drepturilor și libertăților*”.

O astfel de definiție a fost dată în baza noțiunii de „discriminare rasială” (p.1, art.1 al Convenției internaționale din 1965 cu privire la lichidarea tuturor formelor de discriminare) și a noțiunii de „discriminare a femeilor” (art.1 al Convenției cu privire la lichidarea tuturor formelor de discriminare față de femei din 1979), reieșind din motivele cele mai des întâlnite de discriminare [6, par.7]. Același Comitet atrage atenția asupra faptului că „*nediscriminarea și egalitatea în fața legii constituie un singur principiu general fundamental ce stă la baza protecției drepturilor omului*”.

Formularea art.2 al Convenției cu privire la drepturile copilului, precum și interpretarea lui de către Comitetul pentru drepturile copilului, subliniază faptul că obligația statelor-părți de a preveni discriminarea este una activă, presupunând eșalonarea măsurilor necesare: reexaminarea, monitorizarea, alinierea legislativă, planificarea strategică, conștientizarea populației, campanii de educare și informare etc. Comitetul pentru drepturile copilului a recomandat ca, împreună cu alte articole considerate drept principii generale, principiul nediscriminării să fie prevăzut în cadrul legislativ și în strategiile referitoare la copii [4, p.21], menționând adesea necesitatea unui demers „activ” pentru combaterea practică a discriminării: „*Comitetul atrage atenția asupra faptului că principiul nediscriminării,*

așa cum este el prevăzut în art. 2 al Convenției, trebuie să fie temeinic aplicat, iar demersurile pentru eliminarea discriminării față de anumite grupuri de copii, îndeosebi față de cei de sex feminin, trebuie să fie mai active [10, p.32].

Importanța problemei demonstrează faptul că în urma examinării Rapoartelor Inițiate ale Statelor-părți, Comitetul a descoperit 53 de motive de discriminare a copiilor (bazate pe sex, handicap, limbă, origine etnică, domiciliu, averea părinților etc.), cele mai frecvente forme de discriminare fiind cele întâlnite în cazul fixării a vârstei din părinți căsătoriți și cei născuți din afara căsătoriei [4, p.21]. Unele dintre aceste temeuri poarte un caracter destul de specific [4, p.28]. Spre exemplu, în unele state pot fi supuși discriminării gemenii, copiii născuți într-o zi „cu ghinion” sau ce concepuți într-un mod netradițional (în special *in vitro*) [8, par.14, 15]. În calitate de motive indirecte de discriminare ar putea fi menționate discriminarea copiilor ai căror părinți sunt bolnavi de SIDA, copii lucrătorilor imigranți, copiii din familii incomplete, sau cea față de copii în baza stării patrimoniale a părinților sau a religiei pe care o propagă.

Art. 2 al Convenției cu privire la drepturile copilului subliniază faptul că toate drepturile prevăzute în prezenta Convenție trebuie să fie aplicate tuturor copiilor de pe teritoriul statului respectiv, inclusiv vizitatorii, refugiați sau rezidenți ilegali: *„Statele-părți se angajează să respecte drepturile care sânt enunțate în prezenta Convenție și să le garanteze tuturor copiilor care țin la jurisdicția lor...”*. În acest sens, Comitetul pentru drepturile copilului a arătat că un motiv de preocupare ar fi discriminarea copiilor de emigranți, cei aparținând altor naționalități, copii emigrați ilegal sau aparținând unor minorități sau comunităților indigene. De asemenea Comitetul a scos în evidență un tip mai general de discriminare, între diferitele regiuni din cadrul aceluiași stat, care nu este provocată de diferențe legislative: *„Comitetul este atent la inegalitățile dominante între zonele urbane și cele rurale, precum și între diferitele regiuni, cu privire la asigurarea unor servicii sociale, cum ar fi educația, asistența medicală, securitatea socială și accesul la ele”* (China-OFRI, anexa 56, par. 11). Dacă paragraful 1 al art. 2 al Convenției cu privire la drepturile copilului stipulează ca motive de discriminare *„rasă, culoare, sexul copilului...”*, apoi paragraful 2 adaugă protecția față de *„...oricare formă de discriminare sau de sancțiuni motivate de situația juridică, activitățile, opiniile declarate sau convingerile părinților săi, ale reprezentanților săi legali sau ale membrilor familiei sale”*. Astfel, primul paragraf se referă la imposibilitatea exercitării drepturilor prevăzute în Convenție, iar cel de-al doilea cere luarea de măsuri împotriva *„tuturor formelor de discriminare”* și nu se limitează la problemele ridicate în cadrul Convenției [4, p.32].

Philip G. Alston, în comentariul său la Convenția cu privire la drepturile copilului, menționează că stipulările alin.2 al art.2 constituie un aport considerabil

la dezvoltarea protecției internaționale a drepturilor omului, deoarece accentuează faptul că „*protecția copilului trebuie să includă toate situațiile în care el este supus sau poate fi supus discriminării, sau pedepsit în baza statutului sau conduitei altor persoane. Nu lipsesc exemplele când copilul încearcă suferințe fizice, psihice sau de alt gen, pentru care el nu poartă răspundere personală. Adeseori copiii constituie o țintă ușoară accesibilă comparativ cu părinții, membrii familiei sau tutorii. Mai mult decât atât, discriminarea sau pedepsirea copilului constituie un mijloc eficient de a prinde „doi iepuri”. Copilul suferă nemijlocit, la fel ca și părinții sau alte persoane responsabile de copil, care suferă indirect*” [1, p.7]. În opinia autorului comentariului anterior, menționăm importanța pct.2 al art.2 al Convenției cu privire la drepturile copilului constă în faptul că este necesar de a atrage la o astfel de practică și de a prevedea că „această este inadmisibilă în conformitate cu dreptul internațional” [1, p.7]. Într-adevăr, o atitudine similară față de copii constituie o practică frecventă, formată îndeosebi datorită faptului că copilul îndelung a fost privit ca „un apendice” mut al familiei. Aceasta presupune identificare automată cu personalitatea părinților sau a persoanelor care îi înlocuiesc, cu toate consecințele ce rezultă din acest fapt. Altfel spus, copilul nu era acceptat în calitate de membru deplin al familiei, având un statut determinant în cadrul acesteia, independența în gândire și activitate, titular de drepturi și obligații, opiniile căruia nu trebuie neapărat să coincidă cu cele ale adulților.

Ar fi incorect să afirmăm faptul că odată cu adoptarea Convenției cu privire la drepturile copilului situația s-a schimbat brusc sau considerabil. Problema este destul de complicată și modul de abordare a acesteia trebuie să fie unul complex. În mare măsură la acești factori ar putea contribui legislația națională a statelor, care ar prevedea interzicerea discriminării în baza temeiurilor prevăzute în pct. 2 al art. 2. În particular, în Actul cu privire la drepturile omului al Canadei este fixată interdicția discriminării în baza „statutului familial” prin care se înțelege relațiile părinți-copil. În cazul în care o astfel de discriminare s-a produs, copilul-victimă să se adreseze în instanța de judecată [4, p.33].

Simpla regândire a principiului nediscriminării în cadrul legislativ intern nu este suficient, pentru punerea în practică efectivă a acestui principiu fiind necesare alte strategii. Astfel, în comentarii pe care le-a făcut la Rapoartele Inițiale, Comitetul pentru drepturile copilului a propus diferite forme de acțiune, printre care:

- inițierea unor campanii de informare și conștientizare asupra rolului nefast al discriminării;
- dezvoltarea unor strategii larg cuprinzătoare;
- implicare conducătorilor politici, religioși și comunitari în influențarea comportamentului general și descurajarea discriminării;

- includerea Convenției în procesele educative din școli și în programele de formare etc.

De remarcat că unele distincții realizate în baza temeiurilor prevăzute în art.2 al Convenției cu privire la drepturile copilului, nu constituie discriminare. După cum a indicat Comitetul drepturilor omului în Comentariul general *„garantarea drepturilor și libertăților în mod egal nu presupune însă un comportament similar în fiecare caz”* [6, par.8] și *„nu orice distincție în comportament constituie discriminare cu condiția că criteriile unei asemenea distincții sunt rezonabile și obiective, iar sarcina constă în faptul de a atinge scopul admis în Pact”*[6, par.13].

Chiar și în Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politici minorii beneficiază de o poziție privilegiată în raport cu alte grupuri umane. În pofida faptului că copii de la sine reprezintă ființe vulnerabile, printre aceștia există o categorie îndeosebi vulnerabilă, calificați ca atare în virtutea unor cauze obiective sau subiective. Astfel spus, Convenția cu privire la drepturile copilului admite așa-numita „discriminare pozitivă” [13, p.55] în rândurile copiilor.

Principiul interesului superior al copilului. Principiul general care călăuzește toate documentele internaționale în materia drepturilor copilului este inclus în dispoziția articolului 3 al Convenției cu privire la drepturile copilului: *„În toate deciziile care îi privesc pe copii, fie că sunt luate de instituții publice sau private de ocrotiri sociale, de către tribunale, autorități administrative sau de organe legislative, interesele superioare ale copilului trebuie să constituie o considerație primordială.”*

Principiul interesului superior al copilului nu reprezintă o novație pentru documentele internaționale în materia drepturilor omului. Acesta a fost reflectat pentru prima dată în Declarația drepturilor copilului în 1959: *„Copilul se va bucura de ocrotire specială și i se va oferi posibilități favorabile și înlesniri, prin lege și prin alte mijloace care să-i îngăduie să se dezvolte fizic și moral, spiritual și social, în condiții de libertate și demnitate. Legiferarea acestor obiective va avea drept considerent supreme optima satisfacere a intereselor copilului”.*

Ulterior acest principiu a fost consacrat în Convenția din 1979 asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei și în Declarația din 1986 cu privire la principiile sociale și de drept privind protecția și bunăstarea copiilor, îndeosebi în cazul transmiterii acestora spre educație și adopție la nivelul național și internațional. În primul document acest principiu se referea la problemele educației copilului și a cazurilor de divorț, în cel de-al doilea document – la problemele transmiterii copilului spre educație și adopție. Deși principiul interesului superior al copilului nu este consacrat în Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, Comitetul pentru drepturile

omului în cazul interpretării prevederilor acestuia a remarcat că interesele copilului sunt „primordiale” în cazurile legale de separarea copiilor de părinți sau a celor de divorț [7, par.6].

În opinia lui Thomas Hammarberg, Comisarul pentru drepturile omului al Consiliului European, unul dintre scopurile principale ale elaboratorilor Convenției cu privire la drepturile copilului a fost cel de a „*întări dispoziții separate ce privesc copiii din diverse documente internaționale în materia drepturilor omului, într-un document unic complex, focusat pe asigurarea intereselor primordiale ale copilului*” [5, p.98].

Principiul interesului superior al copilului reprezintă un concept general, un principiu călăuzitor pentru înțelegerea și implementarea Convenției cu privire la drepturile copilului, tocmai de aceea el a fost plasat la începutul Convenției, chiar după preambul, definiție și principiul nediscriminării. Dacă analiză, dispoziția art. 3 al Convenției cu privire la drepturile copilului în ansamblul său, constatăm că aceasta nu oferă nici o explicație detaliată asupra modului său de aplicare, nu fixează nici o obligație specifică, nici nu enunță careva reguli precise [11, p.5].

Dreptul copilului la viață, supraviețuire și dezvoltare. Un alt principiu fundamental al Convenției cu privire la drepturile copilului este cuprins în art.6, care prevede:

1. Statele-părți recunosc că orice copil are un drept inerent la viață;
2. Statele-părți vor asigura în toată măsura posibilului supraviețuirea și dezvoltarea copilului.

Convenția cu privire la drepturile copilului nu se limitează doar în afirmarea dreptului copilului la viață, ci include concepția supraviețuirii și dezvoltării lui, obiectivul fiind de a imprima un caracter dinamic dreptului în viață, interpretat într-un sens larg în conformitate cu documentele internaționale în materie, dat fiind faptul, că dreptul la viață, supraviețuire și dezvoltare este un drept fundamental, este considerat a fi „afla și omega drepturilor omului, primul și ultimul drept al omului, dreptul central din care se nasc celelalte” [2, p.101].

Comitetul pentru drepturile copilului vede dezvoltarea copilului ca un concept de bază, ce cuprinde întreaga Convenție. În Directivele pentru întocmirea Rapoartelor Periodice, el cere statelor informații asupra măsurilor luate pentru a se „*crea un mediu propice în vederea asigurării, în întreaga măsură a posibilului, a supraviețuirii și dezvoltării fizice, psihice, spirituale, morale, psihologice, și sociale a copilului, într-o manieră demnă și care să-l pregătească pe acesta pentru viața într-o societate liberă*” [4, p.94].

Dreptul la viață și dezvoltare este reiterat și în Declarația universală cu privire la supraviețuirea, protecția și dezvoltarea copiilor, adoptată de Summit-ul Internațional pentru copii din 30 septembrie 1990. Între obiectivele prioritare

Declarația menționează: reducerea mortalității infantile (alin.10), situația copiilor handicapați și protecția celor aflați în dificultate (alin.11), asigurarea dreptului la educație (alin.12), protecția familiei ca „grup fundamental și mediul natural pentru creșterea și dezvoltarea copilului” (alin.14), precum și „șansa copiilor de a-și descoperi identitatea personală într-un mediu protectiv, asigurat de familie sau alte organisme de asistență, dedicate asigurării bunăstării copiilor” (alin.15) etc.

Prevederile protectoare ale Convenției cu privire la drepturile copilului față de violența și exploatarea (art.19 și 32-39) sunt la fel de vitale pentru supraviețuirea și dezvoltarea, noilor cercetări arătând cât de serioase pot fi, atât pe termen scurt, cât și pe termen lung, urmările violenței asupra copiilor, în special cele ale abuzului sexual și exploatării. Comitetul pentru drepturile copilului dorește, totodată, aplicarea tuturor celorlalte articole cu privire la supraviețuire și la asigurarea deplinei dezvoltări – concept legat de ceea ce se numește „interesul superior al copilului”.

Principiul consultării și respectării opiniilor copilului. Drepturile copilului, în concepția contemporană de exprimare, așa cum decurg acestea din textul Convenției cu privire la drepturile copilului și din alte reglementări internaționale au creat o poziție nouă pentru copil:

- poziția de a exista în calitate de grup social clar delimitat între vârsta de 0 și 18 ani, chiar dacă această perioadă a vieții este divizată în fragedă copilărie, copilărie, adolescență și tinerețe.
- poziția de a nu fi doar un simplu destinatar a atenției din partea adulților, a măsurilor de protecție din partea familiei sau a statului, a organismelor publice sau private, copilul fiind dotat cu veritabile drepturi pe care el poate să le exerseze în mod independent și pe care poate să le revendice

Art.12 al Convenției cu privire la drepturile copilului, împreună cu art.13 (libertatea de exprimare), art.14 (libertatea de gândire, conștiință și religie) și art.15 (libertatea de asociere), numite drepturi participative ale copilului, schițează statutul copilului ca persoană cu drepturi fundamentale, cu opinii și sentimente proprii. De menționat că drepturile copilului expuse în cele două paragrafe ale art.12 nu circumscriu dreptul său la autodeterminare, ci implicarea copilului de a lua anumite hotărâri. Semnificația art.12 al Convenției cu privire la drepturile copilului constă nu doar în aceea că oricărui copil i se va asigura dreptul de a-și exprima liber opiniile, ci, mai mult, acestea vor fi luate „în considerație”.

La prima vedere, art.12 poate fi considerat ca tratând aceeași realitate ca și art.13, adică libertatea de exprimare și informare. Este adevărat că aceste drepturi sunt strâns legate între ele, dar totuși faptul că sunt prevăzute independent în cadrul Convenției și că acestea coexistă autonom, nu are o

anumită semnificație: în timp ce art. 13 recunoaște dreptul general la libertatea de exprimare, art.12 își va găsi zona de aplicare în toate acele situații în care apar probleme deosebite care afectează copilul și în privința cărora el trebuie ascultat, opiniile lui urmând să fie luate în considerație. Dreptul la libera exprimare (art.13) oferă posibilitatea de a participa în viața socială și politică, și are un caracter general. Dreptul copilului la exprimarea opiniilor sale, dimpotrivă are o aplicare concretă și nu necesită concretizare.

Este important să subliniem faptul că art. 12 nu implică obligația copilului de a-și exprima liber opiniile. „Liber” semnifică faptul că copilul nu trebuie supus nici unei presiuni, constrângerii sau influențe care ar putea împiedica actul exprimării sau să-l transforme într-o obligație [4, p.426]. Convenția cu privire la drepturile copilului instituie sfera de acțiune a acestui drept – „în toate probleme ce privesc copilul”. În procesul elaborării normei, dreptul copilului la libera exprimare a opiniilor era limitat de întrebările privind vârsta matrimonială, cea de alegere a profesiei, cea privind alegerea domiciliului și tratamentul medical, însă majoritatea delegațiilor au considerat că acest drept trebuie să fie nelimitat [9, art.12].

În această privință Comitetul pentru drepturile copilului consideră că dreptul consacrat în art. 12 al Convenției cu privire la drepturile copilului se referă la toate problemele ce privesc interesele copilului sau pot să-i afecteze viața, indiferent de faptul sunt acestea prevăzute de Convenția cu privire la drepturile copilului sau nu.

3. Concluzii.

Cercetările efectuate în cadrul prezentului studiu au pus în lumină actualitatea și importanța temei de cercetare. Protecția internațională a drepturilor copilului constituie o instituție distinctă a protecției internaționale a drepturilor omului, căreia i se aplică practic toate dispozițiile ramurii respective, totodată această instituție internațională prezintă o serie de particularități distinctive.

În urma prezentei investigații științifice, pornind de la cele menționate supra venim cu următoarele concluzii și recomandări:

1. Au fost create norme în acele domenii, care sunt îndeosebi de actuale pentru copii. Astfel una dintre particularități constă în faptul că odată cu adoptarea Convenției cu privire la drepturile copilului, în dreptul internațional apar noi drepturi ale omului: la supraviețuire și dezvoltare (art. 6 al CDC); la refacerea fizică și psihologică și la reintegrarea socială a victimelor abuzurilor și exploatărilor sexuale și economice (art. 38 al CDC), la păstrarea identității (art. 8 al CDC), dreptul de a fi educat (crescut) de către părinții săi, dreptul de a-și cunoaște părinții.
2. Ratificând Convenția cu privire la drepturile copilului, Republica Moldova recunoaște importanța asigurării primordiale a drepturilor copilului, ca parte

inalienabilă a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului. În esență, legislația actuală a RM corespunde în general standardelor internaționale de bază în materia drepturilor copilului. Cu toate acestea, asigurarea drepturilor copilului nu este reglementată de către legislația statului nostru în acel volum și cu acea minuțiozitate care rezultă din noțiunea protecției „speciale” a acestuia.

3. Cât privește realizarea drepturilor copilului în viață reală analiza reglementărilor naționale în domeniu, cât și a situației social-economice și politice evidențiază o problemă ca inexistența unui mecanism de apărare de către copil a drepturilor sale în mod independent. În pofida orientării determinate a acestor drepturi, codificarea lor, indubitabil, reprezintă un pas enorm în dezvoltarea progresivă a dreptului internațional contemporan. Este posibil ca unele dintre aceste drepturi să fie preluate din Convenția cu privire la drepturile copilului în alte documente internaționale (cu privire la drepturile minorităților etnice, religioase și lingvistice; privind drepturile popoarelor indigene etc.) și să se răspândească asupra unor categorii mai largi ale populației.
4. O altă particularitate a instituției protecției drepturilor copiilor din familii vulnerabile constă în faptul că drepturile copilului ar putea fi caracterizate ca fiind preponderent „pasive”. Unicul drept pe care copilul poate și trebuie să-l realizeze în mod independent este dreptul participativ al copilului (dreptul copilului de a-și exprima liber opiniile asupra oricărei probleme care îl privește). Dat fiind faptul că suntem în prezența unui subiect special, celelalte drepturi ale copilului urmează a fi garantate de către familie, societate și stat. Mai mult ca atât, drepturile copilului, fiind formal aceleași, dobândesc conținut și forme de aplicare diferite în fiecare moment al procesului de dezvoltare, fiind necesare modalități de asistență și ocrotire diferențiate. E de menționat că pe tot parcursul dezvoltării istorice a drepturilor copilului, elementul primordial este familia, caracterizată ca element natural și fundamental al societății. Ceea ce s-a schimbat odată cu apariția protecției internaționale a drepturilor copilului este faptul că copiii au un oarecare număr de drepturi pe care pot să le exercite independent de adulți însă fără ca aceasta să afecteze noțiunea de „copil-membru al familiei sale”. Părinții în acest caz au rolul de îndrumător și ajutor. În acest context, ținem să remarcăm că parametrii drepturilor și obligațiilor părinților nu au fost clar definiți în cadrul Convenției cu privire la drepturile copilului, aceștia fiind supuși flexibilității în cazul aplicării principiilor acestui tratat. Așadar, conceptul de responsabilități părintești ar trebui să fie reflectat și definit în legislația internă, folosindu-se cadrul Convenției cu privire la drepturile copilului.

5. Considerăm oportun de a elabora, a perfecționa și a eficientiza metodele de prevenire și reducere a abandonului copiilor de către proprii părinți, prin sprijinirea familiilor aflate în situații dificile. Principala formă de protecție a copilului în dificultate este instituționalizarea – plasarea copiilor în instituțiile mari rezidențiale, și izolate, ca regulă, de restul comunității, pentru a li se oferi îngrijirea separat de familiile lor.
6. În Codul Familiei al RM în vigoare întreg Titlul V [3] este consacrat formelor de educație a copiilor rămași fără ocrotire părintească, însă nimic nu se menționează în vederea profilacticii ei. Codul Familiei comportă o la lacună importantă: creând o alternativă strictă între educație al domiciliu și plasament, el nu oferă autorității tutelare o paletă de intervenții suficientă pentru luarea în considerație a particularităților fiecărei familii. Se propune să se iasă din aceste bariere oferind o recunoaștere legislativă experiențelor intermediare practicate de către unele instituții: internate săptămânale, plasamente de week-end și de vacanță, îngrijiri zilnice, și poate chiar practică, paradoxală la prima vedere dar aparent pozitivă de „plasament fără deplasare” practică, spre exemplu, în Franța. Astfel, considerăm că ar fi binevenit de a introduce unele modificări și completări în legislația RM, pentru beneficiului viitorului nostru, în acordarea de sprijin oricărui, indiferent de situația socială.

Astfel, protecția drepturilor copilului la nivel internațional poate fi realizată prin diverse moduri, prin diverse mecanisme, organisme și organizații. Principala problemă în acest domeniu constă în caracterul consultativ al majorității deciziilor luate. Cu toate acestea, menționăm o atenție sporită în încercarea de a găsi pârghii eficiente în soluționarea problemelor privind protecția drepturilor omului în general, și a drepturilor copiilor în special, ceea ce, indiscutabil va spori eficiența mecanismelor existente de protecție a drepturilor copilului.

Referințe:

1. ALSTON, Ph. The legal framework of the Convention on the Rights of the Child, Bulletin of Human Rights 91/2.
2. BEJAOU, M. The right to development, Balahur, D., Protecția dreptului copilului ca principiu al asistenței sociale, București, 2001.
3. Codul Familiei al RM nr.1316 din 26.10.2000. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2001, nr.47-48, art.210. Modificat prin LP nr.112 din 09.07.2020. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2020, nr.205-211, art.454.
4. Ghid de aplicare practică a Convenției cu privire la drepturile copilului, UNICEF, Chișinău, Editura Cartier, 2001.
5. HAMMARBERG, T., The UN Convention on the Rights of the Child – How to make it Work, Human Rights Quarterly, 1990, vol. 12.
6. Human Rights Committee General comment 18/37 of 9 November 1989 [Non-

- Discrimination].
7. Human rights Committee General comments 17/35 of Aprilie 1989.
 8. Initial report Madagascar- CRC/c/8/Add.5. [Accesat la 03.08.2022] Disponibil: <http://www.unchr.ch/tbs/doc.nsf>
 9. Legislative History of the Convention on the rights of the child (1978-1989), United National Centre for Human Rights, HR/1995/Ser.I/.
 10. Manual de drept european privind nediscriminarea. Ediția 2018. [Accesat la 03.08.2022] Disponibil: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2018-handbook-non-discrimination-law-2018_ro.pdf (vizitat 17.08.2022).
 11. VERSCHAERGEN, B. Die Kinder rechte konvention, Manz Verlag Wien, 1996.
 12. КАРТАШКИН, В.А. Международная защита прав человека, Международные отношен Международная защита прав человека и внутренняя юрисдикция государств. În: Обозреватель-Observer, Nr.2, 2013. [Accesat la 10.08.2022] Disponibil: https://i-sng.ru/observer/observer/N2_2013/066_075.pdf
 13. МЮДДЕРСОН, Р.А. Права человека: идеи, нормы, реальность, Москва, Юридическая литература, 1991.

